

kav, razbire se i u riječima Lassalleovim: da bi najveći kulturni čin bio, kad bi inicijativa u socijalnom pitanju proizišla od imućnih, i kad bi nastupila kao produkt prosvjete i ljubavi, a ne kao vrijetenje mržnje i divljega sankilotskoga bijesa. Doista: socijalno pitanje ima pored gospodarske i svoju moralnu stranu, te na njim nije interesiran samo gospodar nego i čovjek.

III.

Samo ukratko nam se još osvrnuti na drugu stranu našega pitanja: kako stoji gospodarski život prema etičkome. Da u gospodarskom životu prednjače egoistično-utilitaristički motivi, to je očito, ali se pokazalo, kad bi oni jedini upravljali život, da bi to dovelo do kobnih posljedica. Poznato je naime, da egoizam, s kojim se prirodno druži utilitarizam, kako je to s više strana već istaknuto, potiče radnu sposobnost, budi samosvijest i vodi k jednom energičnom djelovnom načinu života; ali nije manje poznato ni to, da on radja vrline samo formalnoga karaktera, kao što su snaga volje, odlučnost, odvažnost i dr., koje postaju pravo vrijedne tek po tom, ako ih zadahne idealni duh. Što će naime i jaka volja, odlučnost i ustrajnost, ako se kreće u zlu? Ili odvažnost, ako se pokazuje u opačini i zločinstvu? I ekonomska borba, ako se stavi samo na egoistično-utilitarističko stanovište, a ne prodje njom i duh čovječnosti, zadobiva strašan izgled, koji ne rijetko nadmašuje i strahote prirodne borbe za opstanak-